

Zdzisław Głowacki

CHEMIA

Ćwiczenia dla licealistów

Chemia organiczna **2b**
Zakres podstawowy i rozszerzony

Odpowiedzi i rozwiązania zadań

Rozdział 6

Zadanie 6.1.

- a) Stwierdzenia nieprawidłowe 2. i 4. od góry. Powinny brzmieć:
 2. Atom węgla w grupie karbonylowej ma hybrydyzację sp^2 .
 4. Kąt pomiędzy wiązaniami σ w grupie aldehydowej wynosi 120° .
 Pozostałe należało zaznaczyć jako prawidłowe.
- b) ketony, aldehydy, kwasy karboksylowe i estry
- c) Odp. A.

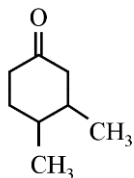
Zadanie 6.2.

I – d), II – b), III – a), IV – j), V – c), VI – g), VII – h), VIII – e)

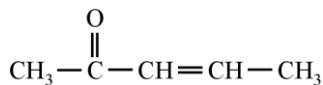
Zadanie 6.3.

- a) Kolejno:
 4-etylo-2-metyloheksan-3-on
 but-3-enal
 heks-5-en-3-on

- b) Wybrane przykłady:

3,4-dimetylocykloheksanon

pent-3-en-2-on

Zadanie 6.4.

a) III, b) V, c) II, d) I, e) IV.

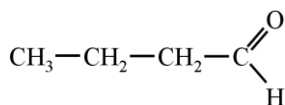
Zadanie 6.5.

a) Odp. D.

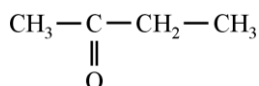
b) Odp. C.

c)

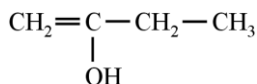
Warto zwrócić uwagę na bogactwo różnych struktur izomerycznych do aldehydów, np. dla C_4H_8O :

aldehyd

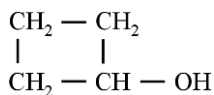
keton

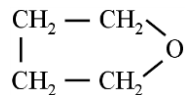
enol

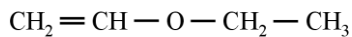
alkohol nienasycony

alkohol cykliczny

eter cykliczny

eter nienasycony

Zadanie 6.6.

a) Odp. B.

b) Odp. C i D.

Zadanie 6.7.

a) Odp. A.

b) Wskazówka – spójrz na odpowiedź do zad. 6.5. c).

Zadanie 6.8.

c)

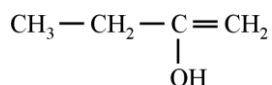
związek	X	Y	Z
wzór	CH ₄	CH ₃ Cl	CH ₃ OH
nazwa	metan	chlorometan	metanol

d) Odp. A.

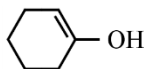
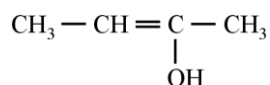
Zadanie 6.9.

a) B

b)

oraz

Zadanie 6.10.

a) Odp. B* (można tę reakcję traktować jako eliminację wodoru i/lub utlenienie atomu węgla).

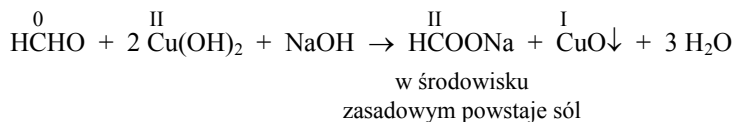
b) Odp. B.

c) propan-2-ol

d) Odp. D.

e) Reakcja lustra srebrnego wykazuje redukujące właściwości grupy aldehydowej.

f)

g) Przeprowadzę reakcję z Cu(OH)₂ (próba Trommera) lub Ag₂O (próba Tollensa) – w tej reakcji wykryję propanal. Można przeprowadzić reakcję z metalicznym sodem, zaobserwujemy wtedy wydzielanie się pęcherzyków H₂ w probówce z propanolem.

h) Masa lustra srebrowego wynosi 6,35 g – wystarczy obliczyć masę srebra zawartą w azotanie.

Zadanie 6.11.

a) Należy wykreślić etanol, paraformaldehyd, fenol i aceton.

Zadanie 6.12.

Należy podkreślić glicerynę, glukozę, fruktozę oraz glikol etylenowy.

Należy otoczyć kółkiem glukozę, etanal oraz fruktozę.

Zadanie 6.13.

a) Odp. D.

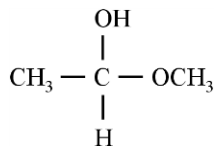
Zadanie 6.14.

a) Odp. B.

b) Odp. C.

Zadanie 6.15.

a)

Powstały produkt to hemiacetal (półacetal).

b) Należy otoczyć kołem drugi związek w pierwszym rzędzie

Powstały produkt to acetal.

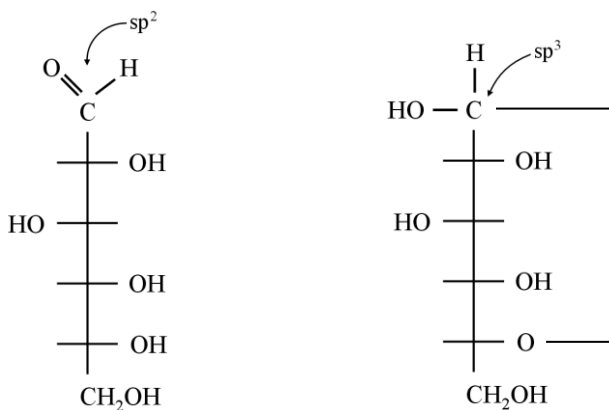
Produktem pośrednim tej reakcji jest hemiacetal.

Etapy reakcji:

- 1) Addycja nukleofilowa
- 2) Substytucja nukleofilowa

Zadanie 6.16.

Powstałe formy pierścieniowe cukrów prostych można zaliczyć do hemiacetali.

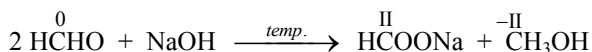
anomery α i β – formy hemiacetalowe

Pochodne glukozy będące odpowiednikami acetalu można otrzymać działając alkoholem lub przyłączając drugą cząsteczkę cukru do wiązania hemiacetalowego.

Zadanie 6.17.

Odp. A.

Konkurencyjną reakcją do reakcji Cannizzarra jest kondensacja aldolowa i to ona zachodzi w środowisku zasadowym dla aldehydów posiadających atomy wodoru przy atomie C- α .

Zadanie 6.18.

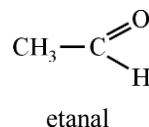
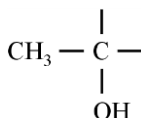
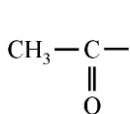
- Produkt ten nazwano aldolem, ponieważ posiada on grupę aldehydową i grupę hydroksylową.
- Odp. C.
- Wiązanie to ma znaczenie w syntezie organicznej, gdyż występowanie dwóch aktywnych grup oraz nowe wiązanie C-C pozwalają na zbudowanie nowych cząsteczek organicznych.

Zadanie 6.19.

- a) substratem będzie metanal
 b) substratem będzie keton

Zadanie 6.20.

- a) Reakcja ta pozwala wykryć dowolny keton mający grupę karbonylową połączoną z grupą metylową oraz alkohole II-rzędowe typu R-CH(OH)-CH₃. Pozytywny efekt daje również etanal.

Próba jodoformowa polega na działaniu zasadowym roztworem jodu na badany związek. W przypadku efektu pozytywnego wytrąca się CHI₃ – żółty osad o charakterystycznym zapachu.

- b) Odp. C.

Zadanie 6.21.

- a) Odp. D.
 b) Odp. C.
 c) Odp. D.
 d) Odp. B.

Zadanie 6.22.

- a) Odp. B.
 b) Odp. C.
 c) Produktem jest kwas benzoesowy. Następuje odbarwienie roztworu KMnO₄.

Notatki z lekcji

Aldole – związki organiczne posiadające grupę aldehydową i alkoholową. Są produktami kondensacji aldolowej. Aldole łatwo ulegają reakcji dehydratacji, która katalizowana jest kwasami, w której wyniku powstają nienasycone aldehydy – związki bardzo użyteczne w syntezie organicznej.